

“MƏNALI ÖMÜR”DƏN SƏHİFƏLƏR

(Əvvəli ötən sayımızda)

Mövlud Teymurun yaradıcılığında Heydər Əliyev mövzusu, demək olar ki, son 30 ildə daim yeni səhifələri yazılan əbədi bir dastandır. O hər ötən ilin gətirdiyi təəssüratla ulu öndərin həyatını, tale yolunu yenidən vərəqləyir və hər dəfə yeni bir təəssüratla həyəcanlarını yazıya gətirir.

Respublika Prezidentinin sərəncamı ilə 2023-cü il “Heydər Əliyev ili” elan olunub. Azərbaycan dövlətinin taleyində Heydər Əliyevin misilsiz xidmətlərini görən, bunu düzgün qavrayan, ən başlıcası, bu vətən naminə onun böyük əməllərini başa düşən hər kəs ulu öndərin yüz illiyi münasibəti ilə fikir və düşüncələrini cəmiyyətlə bölüşəcək. Bu proses artıq başlanmışdır. Bir vaxt onunla işləmiş, yaxın təmaslarda ünsiyyətdə olmuş hər kəs onun parlaq xatirəsini təzədən yaddaşında canlandırır. Həyatının maraqlı epizodlarını xatirə süzğəcindən keçirib yenidən oxucuya çatdırır. Şübhəsiz, Mövlud Teymur da zamanın şahidi kimi Heydər Əliyev ilinə öz töhfəsini vermək niyyətindədir. Çünki onun Heydər Əliyevnamələr silsiləsindən yazdıqlarını müşahidədən keçirdikcə hiss olunur ki, onun sözü hələ bitməyib.

M.Teymurun “Böyük ömrün tarixlərdə qalacaq” adlı bir şeiri var. Bu şeiri oxuyanda istər-istəməz hiss olunur ki, o, Ulu Öndərlə poetik ünsiyyətini daha qlobal, daha əhatəli şəkildə görür. Yəqin ki, elə bu səbəbdən də onun Heydər Əliyevə həsr olunmuş şeirlərinin hamısı eyni mövzunun ayrı-ayrı hissələridir. Həm də bu şeirlər biri digərini tamamlamaqla məntiqi ardıcılığı təmin edir. İndi Mövludun həmin şeirini oxuyaq və bir daha inanaq ki, şair “Mənalı ömür” poemasına qədər seçdiyi obrazı kifayət qədər tanıyıb və onu tərənnüm etməkdə ısrarlı olub:

Böyük ömrün tarixlərdə qalacaq,
Bu şöhrətin əbədidir, əbədi.
Yurdumuzda sən çatdığın bu ocaq,
Azadlığın şölə saçan məbədi!

Vətən dedin, torpaq dedin, xalq dedin,
Bu torpaqdan ayrı səni kim sanar?!
Bulaqlara durul dedin, ax dedin
Qayğın ilə sıx dayandı hər çinar!

Məğrur idin elə məğrur yaşadın,
Öz ömründən ömürlərə pay verdin.
Neçə daşda yaşar idi daş adın,
Arxa durdun, bu millətə hay verdin!

Mövlud Teymurun “Ağ atlı xilaskar” kitabından “Mənalı ömür” duyğuları

Sovuşdurdun hər bəlanı, hər dərdi,
Tez qaçardı dərd də səni görəndə.
Səsin bağda bülbül kimi öterdi,
Yaxşılıqlar yaşayırdı dövrəndə!

Öz xalqına, vətəninə güvəndin,
Tez yetişdin dar günündə bu xalqın.
Sən milləti ata kimi sevəndin,
Mənim xalqım deməyə də var haqqın!

Şair üçün maraqlı olan nədir? Bir insan müəyyən məqamda qəhrəmanlıq göstərir. Digəri qorxaqlığını gizləyə bilmir, fəriyyəyə çevrilir. Demək, şair bu təzadlar arasından həqiqəti görərək, duyaraq insanlığın mənafeyinə xidmət edən qəhrəmanlığı ali məqam dərəcədə üstün tutar. Çünki qəhrəmanlıqlar olmasaydı, iradələr ağır sınaqlardan keçə bilməseydi, onda yəqin ki, millətlərin taleyi, xalqların həyat yolu dəyişərdi. O cümlədən, Azərbaycan üçün də bu istisna deyil.

Mövlud Teymurun Heydər Əliyev dühası ilə bağlı müşahidələri sözün həqiqi mənasında könlüdə gələn səslərdir. “Uca dağ idi”, “Heydər düşdü yadıma”, “Ata bundan fərəh duyur”, “Salam göndərdi”, “Qorumağa gəldin bizi”, “Şəxsiyyət”, “Sülhsevən insan”... bu şeirlərin hər birinin açımına diqqət göstərsən, məlum olar ki, şair heç bir təkrara yol vermədən, tərənnüm etdiyi ədəbi qəhrəmanın ən xarakter cizgilərini görür və buna şeir həsr edir. Maraqlıdır ki, hər cizginin, hər detalın özü Mövlud Teymurun qələmində elə canlanır ki, biz sanki həmin məqamda ulu öndərin özünü görür, onun rəssam tərəfindən çəkilmiş portretinə baxırıq və bizdən asılı olmayaraq, tərənnüm etdiyi cizgiləri bu portretə görməyə çalışırıq. Mövlud Teymurun bir şeiri də var: “Ömrünü xalqına həsr elədin sən”...

Ömrünü öz xalqına həsr edənləri xalq heç vaxt unutmur, onları yaddaşının ən ali məqam bir məkanında saxlayır, ona heykəl, abidə ucaldır. Əgər Mövlud Teymur özünü də bu xalqın övladı kimi görürkəsə, demək, həmin yaddaş heykəlinin yaranmasında Mövlud Teymurun da özünəxas və kifayət qədər dəyərli rolu və xidmətləri var. Mövlud ömrünü xalqına vermiş böyük insanı belə tərənnüm edir:

Əsrin əsrdaşı, gur səsi oldun,
Xalqın hissi oldun, həvəsi oldun.
Böyük öndərlərin əvəzi oldun,
Ömrünü xalqına həsr elədin sən!

Alqış qüdrətinə, alqış gücünə,
Bu vergi Tanrıdan verilib sənə!
Sən bir dayaq oldun ana vətənə,
Ömrünü xalqına həsr elədin sən!

Dönmədi, enmədi dəmir iradən,
Əyilməz həyatda haqq yolu gedən.
Qəmli günümüzü sənşən şad edən,
Ömrünü xalqına həsr elədin sən!

Göründüyü kimi müəllif Heydər Əliyev zəkasını, ən başlıcası Heydər Əliyev qüdrətini bir tanrı vergisi kimi xarakterizə edir. Həqiqətən, çətinliklər məqamında xalqın övladı xalqın yanında olmaqdan qürur duyursa, demək o, üstünə gələn hər bəlaya qarşı sinəsini sipər edəcək gücdədir. Mövlud Teymur məhz Heydər Əliyevin sarsılmaz iradəsini tərənnüm edir. Bu iradənin nəyə qadir olduğunu Azərbaycan

xalqı kifayət qədər görüb və şair özü də yaxından müşahidə edib.

Mövlud Teymurun Heydər Əliyevə həsr olunmuş şeirlərinin hamısı bədi cəhətdən kifayət qədər yetkin qələm məhsuludur. Hiss olunur ki, o, ulu öndərin həyatını xalqın həyatından ayrı təsəvvür etməyib. Onu xalqla birgə qavrayıb. Əslinə qalsa, Mövlud Teymurun “Mənalı ömür” adlı poeması rəhbər və xalq vəhdətinin tərənnümünə həsr olunub. Şair qəhrəmanını ona görə ürəkdən vəsf edir ki, onu xalqı da sevir. Xalq uca tutur. Xalqın uca tutduğunu şair də dəyərləndirə bilirsə, demək, onun yanaşması kifayət qədər dəqiqdir və aydındır. Beləliklə poemanın növbəti hissəsinə diqqət edək:

Doğuldu, böyüdü uzaq bir eldə,
Ancaq ürəklərə çox yaxın oldu.
Onu alqışladı çiçək də, gül də,
Məğribdən məşriqə bir axın oldu!

O gün elə bil ki, günəşin nuru,
Hər eldə, obada birə-min artdı.
O gün elə bil ki, arzular, kamlar
Ən ülvi, ən uca mərəmə çatdı!

Dedilər bu uşaq böyük olacaq,
Qoymaz əyilməyə düz əməlləri.
Dedilər od saçan bu nurlu ocaq
Ağ günə çıxardar bizim elləri!

Şair tez-tez ricətlərlə ulu öndərin ömrünün ayrı-ayrı fəsilələrinə müraciət edir. Hər bir zaman uyğun təəssüratı yazarkən ulu öndərin həmin dövrdə, həmin zamanda hansı mərtəbədə olduğunu, hansı əməlləri ilə xalqın yaddaşında öz dövrünü əbədləşdirdiyini daha üstün dəyərləndirməyə çalışır. Bu hissədə müəllif ulu öndərin uşaqlıq zamanına qayıdır, onun doğulduğu illəri yada salır. Həmin illərin Azərbaycan xalqı üçün nə demək olduğunu poetik bir ovqatla oxucusuna çatdırır. Məlumdur ki, Heydər Əliyev indi Ermənistan ərazisi adlanan məkanın ata yurdumuz olduğunu, özünün də doğma kəndinin burada olduğunu heç vaxt unutmayıb. O yerləri hər vaxt məhəbbətlə dilə gətirib, haqqında bəhs edib. Xalqın tarixi yerləri, yurdları adlandırır.

Mövlud Teymur tarixi prosesləri ulu öndərin həyatının fonunda təqdim edir. Eyni zamanda tarixi ardıcılığa da diqqət yetirir, xüsusilə varisliyi unutmur. O, dəyişən nəsillərin, dəyişən tarixin fonunda yaşayan yaddaşı xüsusilə diqqətdə saxlayır.

Bu il Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 illiyi böyük təntənə ilə qeyd olunacaq. Çünki Heydər Əliyev Azərbaycan xalqına sözün həqiqi mənasında güclü, mərkəzləşmiş qüvvəyə malik bir dövlət əmanət edib. Bu dövlətin qurucusu o idi. Heydər Əliyevin böyüklüyü burasında idi ki, o demək olar ki, heç kimi yaddan çıxarmırdı. Xüsusilə uşaqlara qarşı diqqətli və qayğıkeş idi. O hansısa uşağa yaxınlaşanda sanki öz uşaqlığını, öz keçmişini gözləri önünə gətirirdi. Mövlud Teymur ulu öndərin bu səmimi duyğulanmalarının poetik variantını belə görür:

Gördü həyatını öz tay-tuşları,
Həyatı əvəzsiz olan Heydərini.
Yurda ətir saçdı ömür baharı,
Adı tarixlərdə qalan Heydərini.

Gördü məktəbli də, gördü şagird də,
O necə ucaldı, o necə qalxdı.
Neçə qəhrəman da, neçə igid də
Ona qibtə ilə, həsrətlə baxdı.

Adıyla bağlıdır Naxçıvan, Bakı,
Qoydu öz canını elin yolunda.
Dünyaya nur saçdı dərin idrakı,
Qaya tək dayandı selin yolunda!

Heydər Əliyev zəkası Azərbaycanın tarixi taleyini düşüncənin üfqlərinə qədər müşahidə edir, görə bilirdi. O, bütün həyatı boyu Naxçıvanın inkişaf etdirilməsi, Naxçıvanın elm, mədəniyyət, turizm mərkəzinə çevrilməsi üçün əlindən gələni etmişdi. O yaxşı bilirdi ki, Azərbaycanın inkişafının təminatı üçün böyük şəhərlərdə sənaye müəssisələri yaradılmalıdır. Universitetlərin şəbəkəsi genişlənməlidir. Elə buna görə də Azərbaycanın ənənəvi mühiti müstəqillik dövründə daha iri addımlarla irəlilədi. Heydər Əliyev şəxsi həyatı ilə də örnək idi. Onun xalq arasına çıxmağı, insanlarla danışmağı - bütün bunların hamısı şair tərəfindən diqqətdə saxlanılır və tərənnüm olunur:

Ondan öyrəndilər şax yeriməyi,
Ömrünü havayı yelə vermədi.
Xalqına payladı vardısı nəyi,
Hansı sevincini elə vermədi?!

Ziyası tükənməz, eşqi əbədi,
Yeni Azərbaycan yaratdı getdi!
O şair qıbləsi, ilham məbədi,
Sənət sarayını ucaltdı getdi!

Bulaq tək suyuna əvəz istəməz,
Qeyrətli oğluydu Azərbaycanın.
Dedi vətənimə yoxdu bir əvəz,
Siz də bu vətənin yolunda yanın!

Mövlud Teymur “Mənalı ömür” adlı poeması ilə ulu öndərə sevgisinin təsdiqi ola biləcək bir əsər yaradıb. Bu əsərin dəyəri orasındadır ki, yeni nəsil Azərbaycan gəncliyi bu poemadakı obrazın insanlara nə qədər doğma olduğuna inanacaqlar. Şübhəsiz, ulu öndərlə bağlı tədbirlərdə Mövlud Teymurun bu poeması xüsusilə diqqətdə saxlanacaq:

Araz bir qoludur, Kürsə bir qolu,
Bahar ətri verdi vətən qışına.
Min-min ürək verdik məhəbbət dolu,
Vətənin ən böyük vətəndaşına!

Ağ gün yaratmaqdı eşqi, amalı,
Məramı bir azad dünyadır onun.
Xalqa örnək oldu dərya kamalı,
Ömrü başdan-baş mənadır onun!

Nəhayət, sonluqda müəllif qəhrəmanın xalqı üçün necə mübarizə apardığına yekun vurur. Vətənin Arazlı, Kürlü taleyinin qovuşuğunda müəllif ulu öndərin özünü görür. Yəni o, ədəbi qəhrəmanını elə vətənin özü kimi görür, duyur, onun obrazını elə bu düşüncələrlə yaradır. Mövlud Teymur özü nə gözəl deyir: “Ulu öndər bütün eşqi, amalı ilə xalq üçün ağ gün yaratmağa çalışmışdı. Onun məramı bir dünyaya işıq saça biləcək azad vətən idi. Ən başlıcası, xalq onun dərya kamalından varlığını daha da nurlandırdı. Çünki ulu öndərin həyatı başdan-baş təkrar olunmaz mənalardan ibarətdir”.

Ə. Əzizli